

A. Peddemors, L. Samana, ed., *Mozart and the Netherlands. A bicentennial retrospect* (Zutphen: Walburg pers, 2003, 320 blz., €27,50, ISBN 90 5730 244 6).

Deze bundel is samengesteld ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan van de Nederlandse Mozart Vereniging (1902-2002). De jubileumuitgave omvat eenentwintig artikelen, die ondergebracht zijn in een vijftal onderdelen. De auteurs, voor het merendeel Nederlandse musicologen, belichten vanuit verschillende invalshoeken twee eeuwen Mozart-verering. Binnen de vijf hoofdstukken overlappen de artikelen elkaar soms, zodat er uiteindelijk een overzichtelijk geheel ontstaat.

Onder de titel 'The Mozarts on travel' (21-61) beklemtonen enige auteurs het internationale leven van de familie Mozart. Wolfgang Amadeus Mozart (Salzburg 1756-1791) was nog maar zeven, toen hij al samen met zijn twaalfjarige zus Nannerl, die evenals hij een wonderkind was, door zijn ouders werd meegenomen langs de Europese hoven van het ancien régime. Daar componeerde hij en demonstreerde hij zijn muzikale begaafdheid op viool en klavier. De indrukken die hij tijdens deze tournees opdeed en tijdens zijn vele latere reizen, vonden hun neerslag in zijn kunst. In Frankrijk, bij voorbeeld, maakte hij kennis met de lichtvoetige galante stijl die daar aan de hoven populair was en gemakkelijker in het gehoor lag dan de contrapuntische barok. In Italië, waar hij een opdracht had om een opera te componeren, raakte hij zo onder de indruk van Gregorio Allegri's *Miserere*, dat hij het stuk uit zijn geheugen opschreef.

Tamelijk nieuw op het gebied van Mozart-onderzoek is de invloed van Mozart op de muziek van de negentiende en twintigste eeuw. 'Mozart reception and inspiration' (127-159) behandelt dit thema. Natuurlijk had Mozart invloed op latere componisten en werd zijn werk in de loop der tijd op verschillende manieren beoordeeld. Aan het begin van de negentiende eeuw beschreef E. Th. A. Hoffmann Mozarts muziek als 'typisch romantisch', terwijl Mozart aan het eind van die eeuw werd gezien als een klassiek componist. Maar hoewel ook deze muziek als alles aan modes onderhevig is geweest, was de bewondering toch tamelijk constant en zijn elementen ervan bij de moderne componisten terug te vinden.

In het onderdeel 'Mozart for keyboard, winds and musical box' (73-113) ligt de nadruk onder meer op het improvisatietalent van Mozart, Mozarts composities voor speeldozen en de interpretatie en authenticiteit van zijn composities.

Natuurlijk is er in het boek ook aandacht besteed aan de geschiedenis van de Nederlandse Mozart Vereniging zelf. Verder worden de onderzoeksresultaten met betrekking tot Mozart besproken en wijdt de president van de Internationale Stiftung Mozarteum, Friedrich Gehmacher, een artikel aan de doelstellingen, inrichting en toekomstprojecten van dit belangrijke Salzburgse muziekinstituut.

Hoewel het boek in opzet Engelstalig is, zijn enkele stukken, niet alleen die van de twee Duitse medewerkers, in het Duits gepubliceerd. Het zal te maken hebben met de band die de vereniging heeft met de Internationale Stiftung Mozarteum, maar het is niet consequent; temeer daar in de inhoudsopgave sommige van die artikelen — ook weer niet alle — wel in het Engels worden vermeld. In zijn voorwoord zegt de secretaris-generaal van het Mozarteum, Rudolph Angermüller, te hopen dat dit boek in brede kring, in binnen-en buitenland gelezen zal worden, opdat Mozarts grootheid en internationale roem nog meer gevestigd kan worden. Waarschijnlijk is deze Nederlandse bundel daarom Engelstalig en daarom, denk ik ook, worden in sommige van die artikelen bepaalde, voor Nederlanders vanzelfsprekende begrippen, verduidelijkt. Ook eigennamen en straatnamen in Nederland worden vertaald (niet als het een ander, niet-Engelstalig land betreft). Met name in de bijdrage van Nancy van der Elst, 'From Leopold and Johannes I ... to the euro' (43-53) wordt dat irritant. Het kan aan de vertaler liggen; want ieder stuk is door iemand anders vertaald.

Toch is dit een interessante bundel geworden. Illustraties zijn in de bijlagen opgenomen en het boek bevat een cd met pianostukken van Mozart, uitgevoerd door Bart van Oort. Sommige artikelen worden ter verduidelijking geïllustreerd met partituren. Dit brengt mij op de laatste kanttekening: het is over het geheel genomen een voor leken zeer leesbaar boek, maar voor enkele artikelen strekt enige kennis van muziek wel tot aanbeveling.

Rose Marie Schenkels

MIDDELEEUWEN en NIEUWE GESCHIEDENIS

M. Carasso-Kok, ed., *Geschiedenis van Amsterdam, I, Een stad uit het niets. Tot 1578* (Amsterdam: SUN, 2004, 540 blz., €35,-, ISBN 90 5875 181 3).

Een stad uit het niets is de treffende titel van het onlangs verschenen eerste deel van een breed opgezette nieuwe geschiedenis van Amsterdam. In totaal zullen er vier delen in vijf banden verschijnen. Amsterdam is hiermee trendvolger, zoals E. O. G. Haitsma Mulier namens de Jan Wagenaar Stichting, initiatiefnemer van de reeks, in zijn inleiding stelt. Van andere Nederlandse steden zijn de afgelopen jaren immers al soortgelijke nieuwe overzichten verschenen, die bovendien net als deze reeks door meerdere auteurs zijn geschreven. Voor Amsterdam is dat laatste een novum: eerdere stadsgeschiedenissen waren steeds van één hand.

Alleen al voor dit deel (over de periode tot 1578) zijn acht auteurs verantwoordelijk. Ben Speet vertelt eerst in twee hoofdstukken het 'fysieke' verhaal van de stad, over de eerste bewoning in het laatste kwart van de twaalfde eeuw, de latere verstedelijking en het uiterlijk. Tussen diens hoofdstukken in bespreekt Eef Dijkhof aan de hand van de stadskeuren van 1300 en 1342 de juridische status. Nadat deze auteurs zo een fundament hebben gelegd, gaat Herman Kaptein in op de economische ontwikkeling tot 1578, die voor een belangrijk deel de groei van de stad verklaart. Cornelis L. Verkerk behandelt vervolgens de stedelijke organisatie, waarna hij samen met de voor dit deel verantwoordelijke redacteur, Marijke Carasso-Kok, de bestuurlijke en politieke ontwikkeling tot in de zestiende eeuw beschrijft. De godsdienstige ontwikkelingen, hierbij inbegrepen de 'Gouden Eeuw van religieus Amsterdam' (1385-1485), zijn onderwerp van het door Bas de Melker geschreven hoofdstuk. Hieropvolgend beschrijft Henk van Nierop de religieuze onrust die in het begin van de zestiende eeuw ontstond en die eindigde met de Beeldenstorm. Paul Knevel gaat in zijn hoofdstuk weer een heel eind terug om een overzicht te geven van de rol die de stad als machtsfactor regionaal gespeeld heeft. Hierna bespreekt Marijke Carasso-Kok een groot aantal uiteenlopende, meer culturele aspecten van het zestiende-eeuwse Amsterdam en tot slot beschrijft Henk van Nierop in het elfde hoofdstuk de jaren tussen de Beeldenstorm en de Alteratie van 1578, waarmee de stad voor de Opstand koos. Dan breekt een nieuwe periode aan.

Bij tijd en wijle worden de hoofdstukken onderbroken door verdiepende katernen over een kleiner onderwerp, zoals een verhelderende verhandeling over de funderingen in middeleeuws Amsterdam. Hiervoor zijn soms de hoofdauteurs, soms anderen verantwoordelijk. Deze katernen zijn rijk geïllustreerd, tekst en afbeelding gaan hier soms zelfs een symbiose aan. De illustraties vormen overigens voor het hele boek een belangrijke bijdrage: op 540 bladzijden staan 412 afbeeldingen, meestal zwart-wit, soms (te weinig kan men zeggen) in kleur. Het is prijzenswaardig dat bij vrijwel alle afbeeldingen toelichtende teksten zijn gemaakt, maar het is jammer dat de relatie tussen hoofdtekst en afbeeldingen beperkt blijft. Zo treft men op pagina 160 een